

Ukrainan sodan vaikutuksia elintarvikeketjuun

Valtiovarainvaliokunnan
maatalousjaosto
11.3.2022

Alalla runsaasti epävarmuutta

- Elintarviketeollisuuden tuotantokyky on tällä hetkellä hyvä. Koronaepidemia on kuitenkin vaikuttanut alan kapasiteetin käyttöön ja kannattavuuteen, eikä ala ole vielä toipunut esimerkiksi ravintolasulkujen aiheuttamista tulonmenetyksistä.
- Raaka-aineiden, erityisesti viljan ja öljykasvien osalta ennakoidaan saatavuusvaikeuksia. Mahdolliset kasviöljyjen ja öljykasvien siementen saatavuusvaikeudet vaikuttaisivat nopeasti tuotantoon.
- Energian ja polttoaineiden hintojen nousu ja kuljetusketjujen hidastuminen nostavat kustannuksia merkittävästi. Myös ennestään syvenevä kuljettajapula vaikuttaa kuljetusketjuihin.
- Yleisen pakkausmateriaalien saatavuuden ennakoidaan heikentyvän entisestään. Pakkausmateriaalien hinnat ovat kasvussa.

Maakaasun saatavuus

- Elintarviketeollisuudelle erittäin kriittinen tuotantopanos on maakaasu, jota käytetään elintarviketeollisuudessa kiinteistöjen ja tuotannon lämmittämiseen.
- Maakaasun saatavuuden äkillinen heikkeneminen on elintarviketeollisuudelle ja elintarvikkeiden yleisen saatavuuden kannalta merkittävä riski.
- Vaikutukset kohdistuisivat erityisesti sellaisiin elintarviketyrityksiin, jotka käyttävät prosesseissaan kaasua ja jotka eivät pysty ottamaan käyttöön korvaavia energiamuotoja nopeasti.
- Kaasua käyttävät monet huoltovarmuuden kannalta keskeiset yritykset, joiden on nyt nopealla aikavälillä investoitava korvaaviin energialähteisiin huoltovarmuuden turvaamiseksi. Teollisuudelta tarvitaan investointikykyä myös poikkeuksellisina aikoina.

Vaikutukset vientiin ja tuontiin

- Elintarvikkeiden vienti Suomesta vuonna 2021 oli 1,8 miljardia. Vienti ei ole viime vuosina juuri kasvanut, mutta ei vähentynytäkään. Merkittävintä elintarvikevienti on edelleen EU-maihin, joiden osuus koko viennistä kasvoi vuonna 2021 yli 60 prosenttiin (vuonna 2020 osuus oli 58,6 prosenttia).
- Vuonna 2021 Venäjälle vietiin elintarvikkeita ja maataloustuotteita noin 100 miljoonalla eurolla ja tuotiin Suomeen noin 70 miljoonalla eurolla. Venäjän osuus Suomen elintarvikeviennistä on 5 prosenttia. Venäjän viennin ja tuonnin suurin tuoteryhmä on rehuseokset.
- Valtaosa Venäjän vientiä harjoittavista yrityksistä on lopettanut viennin maahan. Monet yritykset ovat myös ryhtyneet boikotoimaan Venäjällä valmistettuja tuotteita ja vaihtaneet hankintojaan pois maasta. Neljä suurta suomalaista elintarvikeyritystä ovat päättäneet vetäytyä Venäjän ja Valko-Venäjän markkinoilta.
- Viennin arvo tulee laskemaan ja vaikutukset sisämarkkinoiden toimintaan olemaan merkittävät.

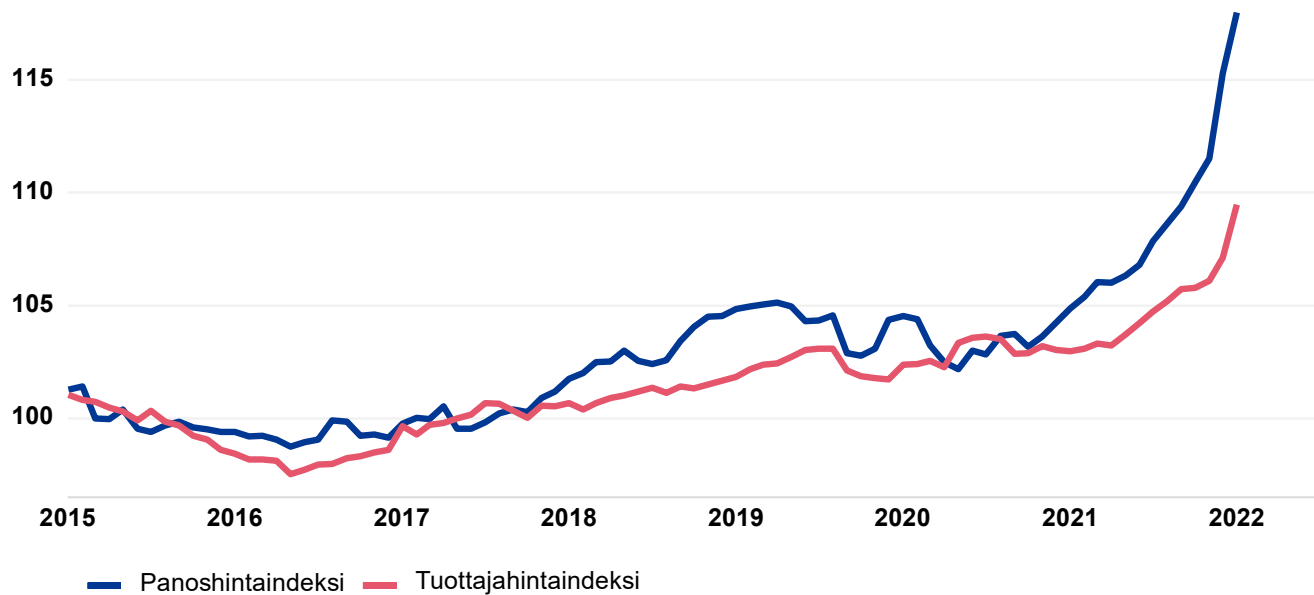
Vakavia ja pitkäaikaisia vaikutuksia odotettavissa

- Globaalit elintarvikkeiden tuotannon ja valmistuksen raaka-aine- ja energiamarkkinat sekä kuljetusketjut häiriintyvät
- Koko elintarvikeketjun kustannukset kasvavat ja kannattavuuskriisi syvenee. Elintarviketeollisuuden kustannukset kasvavat nyt merkittävästi kiivaammin kuin tuottajahinnat, kriisi syventää kustannusinflaatiota. Osalla elintarvikeyrityksistä maksukyky on heikentymässä.
- Elintarviketeollisuusyritykset ovat käynnistäneet sopimusneuvottelut asiakkaidensa kanssa.
- Koko elintarvikeketjulta edellytetään nyt kykyä muuttaa totuttuja toimintatapoja, jotta suomalainen elintarvikeketju säilyy elinvoimaisena ja huoltovarmuus voidaan varmistaa.
- Elintarvikeketju tarvitsee tukiratkaisuja: välitöntä tukea alkutuotantoon ja keskipitkällä aikavälillä teollisuuteen ja kuluttajalle. Kriittisten raaka-aineiden saatavuus on myös turvattava.

Panosten hinnat nousevat nopeammin kuin tuotosten

Elintarviketeollisuuden tuottaja- ja panoshintaindeksi

Indeksi, 2015=100

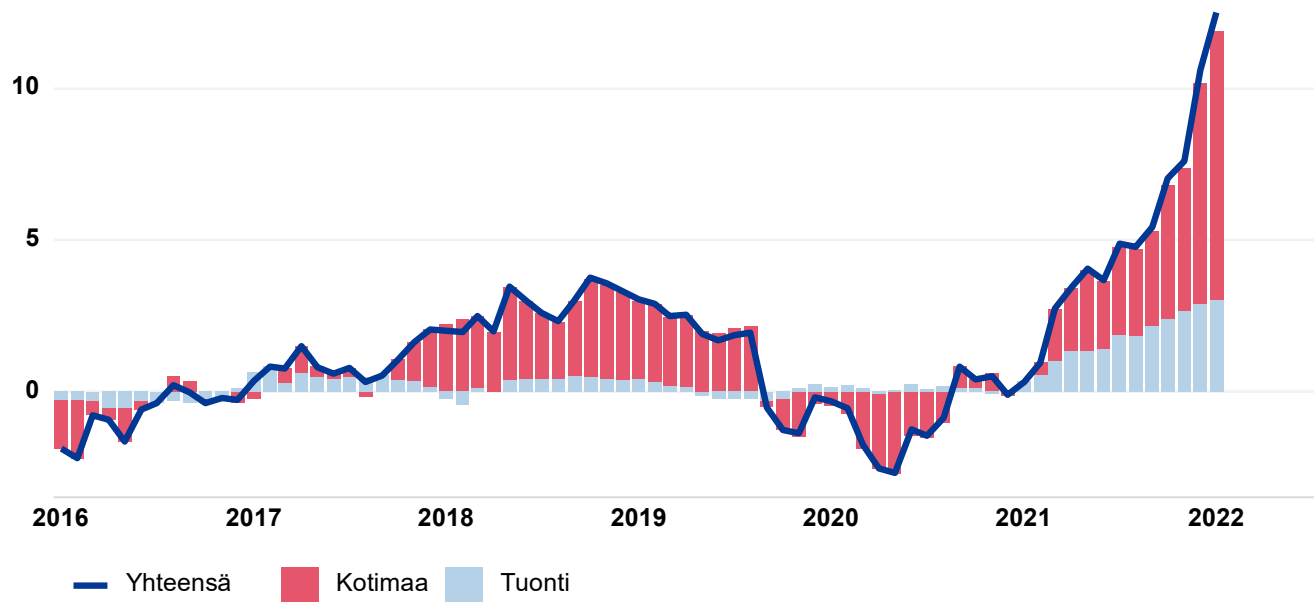

Lähde: Tilastokeskus ja Robonomist

Tuontipanosten hinnat nousseet voimakkaasti

Kotimaisten ja tuontihintojen vaikutus elintarviketeollisuuden panoshintaindeksiin

Vuosimuutos (%) ja vaikutus vuosimuutokseen (%-yks.)

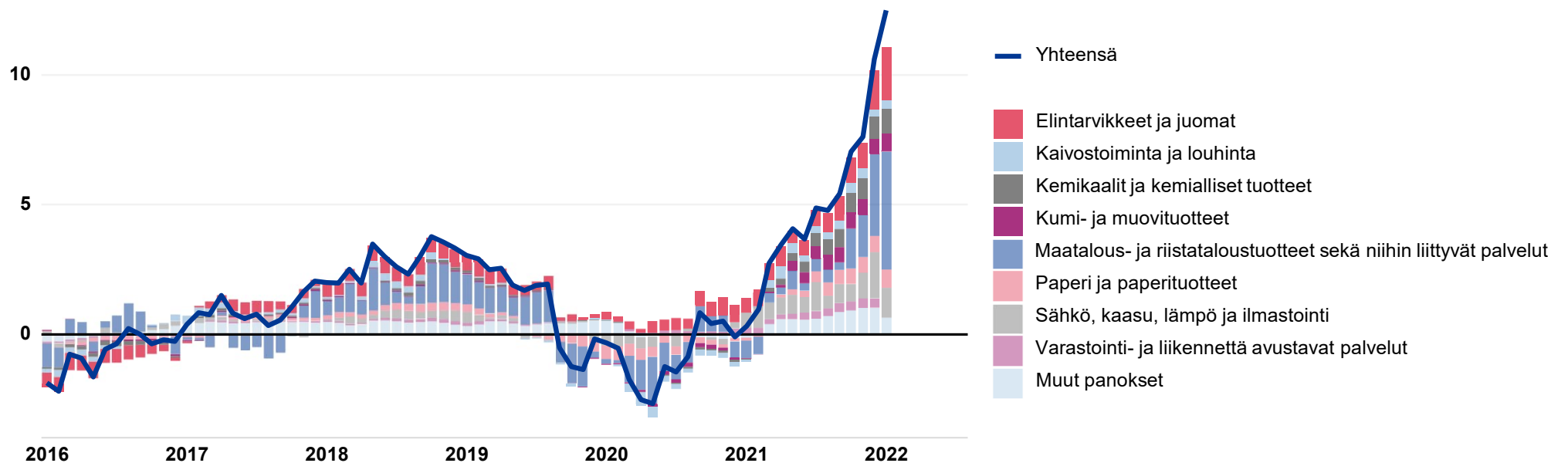

Lähde: Tilastokeskus ja Robonomist

Panosten hinnat nousseet laaja-alaisesti

Elintarviketeollisuuden panoshintaindeksin osatekijät hyödykeluokittain

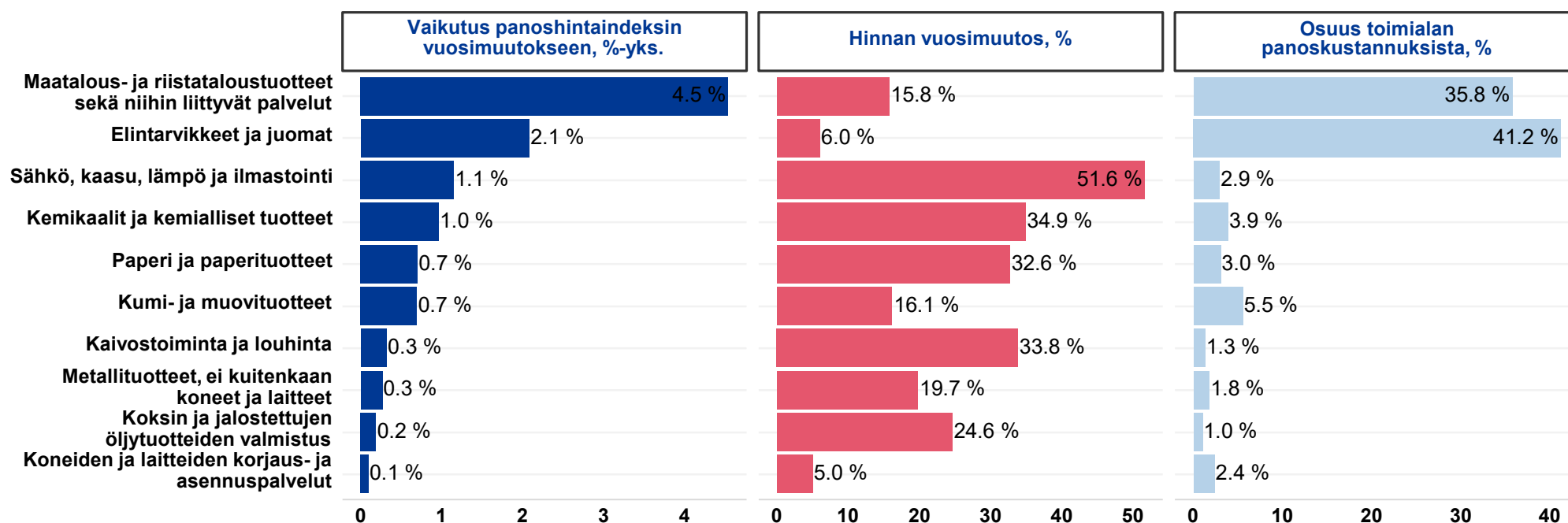
Vuosimuutos (%) ja vaikutus vuosimuutokseen (%-yks.)

Lähde: Tilastokeskus ja Robonomist

Monien raaka-aineiden hinnat kallistuvat nyt nopeasti

Elintarviketeollisuuden panoshintaindeksiin eniten vaikuttavat hyödykeluokat

Lähde: Tilastokeskus ja Robonomist

Kiitos mielenkiinnosta

Johtaja Heli Tammivuori
heli.tammivuori@etl.fi
p. 040 557 5667